

Mistä nyt neuvotellaan ja mitkä ovat reunaehdot uudistukselle?

1.

Mitkä tekijät vaikuttavat työeläkkeiden rahoituksen kestävyYTEEN?

2.

Miten työeläkejärjestelmää halutaan nyt uudistaa?

3.

Mistä uudistamistyössä tulee pitää kiinni?

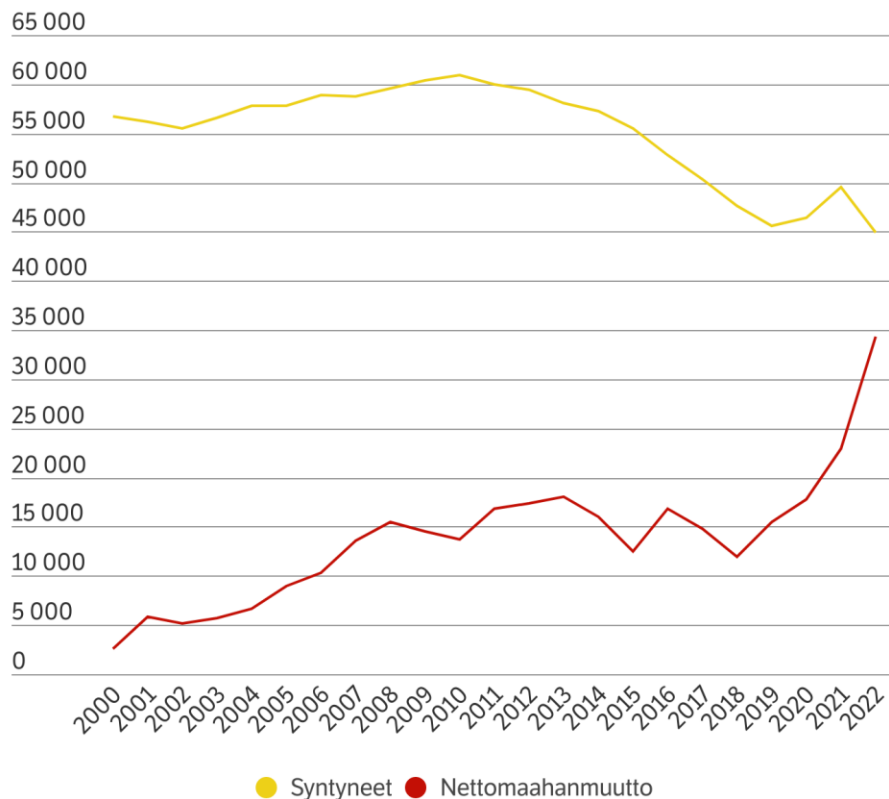
Työeläkkeiden rahoitukseen vaikuttavat:

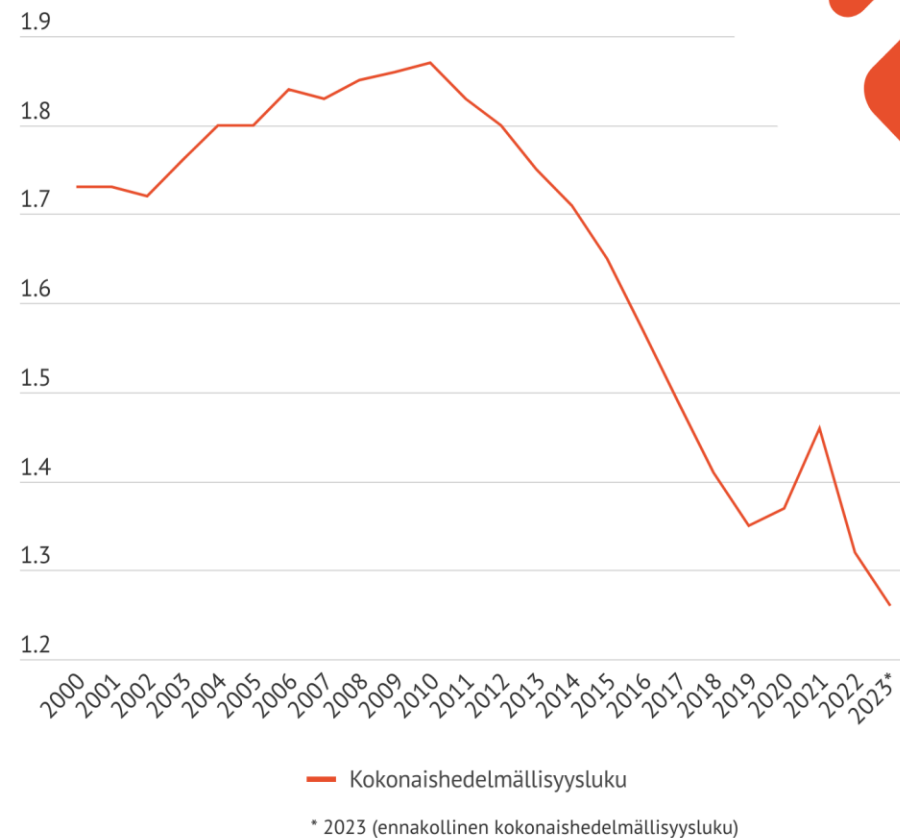
Syntyvyys laskee, työperäinen maahanmuutto kasvaa

Syntyvyys on Suomessa ollut viime vuosina historiallisen alhainen. Väestö ikääntyy. Tämä aiheuttaa painetta niin työeläkejärjestelmälle kuin valtion ja hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystaloukselle. Samaan aikaan työperäinen maahanmuutto on ennätyslukemissa, mutta se ei yksinään korjaa tilannetta.

Syntyneet & nettomaahanmuutto 2000-2022

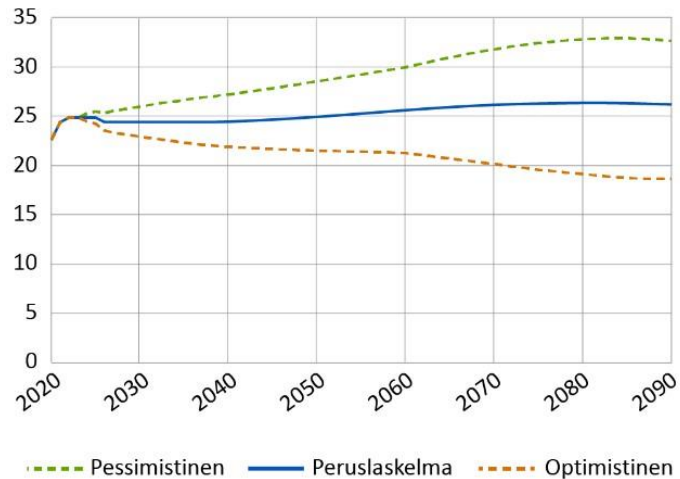
Kokonaishedelmällisyysluku 2000-2023*

Työeläkemaksun nousupaine on vaikeasti ennakoitava

Ennusteiden vaihteluväli on suuri

TyEL-maksu, prosenttia palkoista

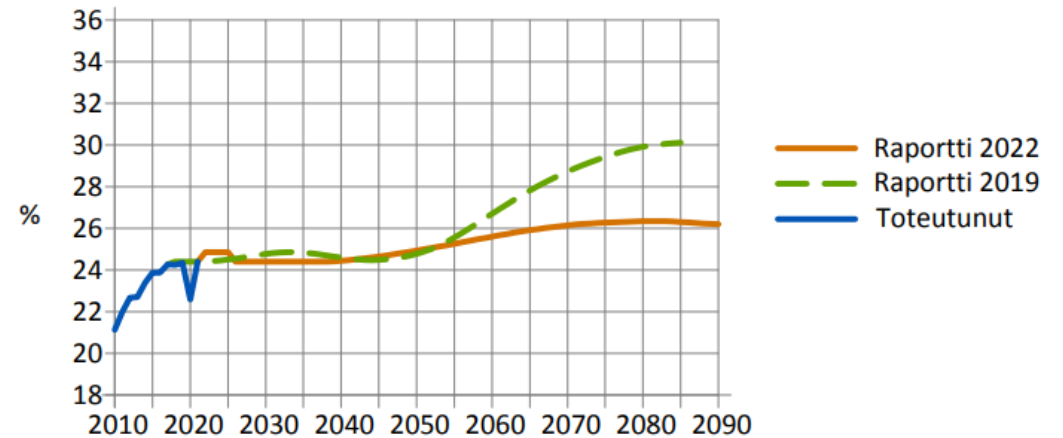

Lähde: Eläketurvakeskus

Jo lyhyellä aikavälillä ennuste voi muuttua merkittävästi

Kuvio 7.5.

TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan vuosina 2010–2090.

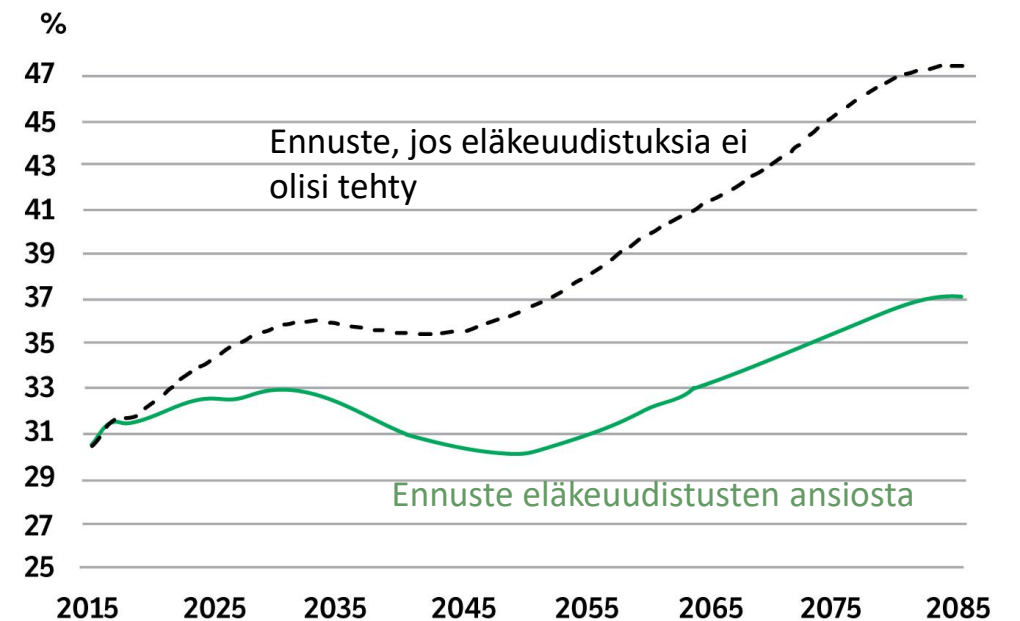

Työeläkejärjestelmä on jo aiemmin reagoanut sen kestävyyttä koetteleviin muutoksiin

Työeläkejärjestelmä pystyy itsenäisesti tekemään kansantaloudelle hyödyllisiä, mutta kansalaisten kannalta vaikeita päätöksiä. Esimerkiksi sote-uudistuksen valmisteluun käytettyjen vuosikymmenien aikana työmarkkinajärjestöt ovat tehneet kaksi isoa eläkeuudistusta: Niiden tuloksena **työeläkemaksuja ja alinta eläkeikää on nostettu sekä mahdollisuuksia varhaiseläkkeeseen karsittu.**

Lisäksi hyvissä ajoin todettiin, että tulevaisuudessa karttunut eläke ei voi olla ihmisen työuran ansiotasoon nähden yhtä suuri kuin aiemmin oli totuttu. Luotiin elinaikakerroin, joka on jo leikannut tulevien eläkeläisten eläkkeitä ja pitänyt työeläkemenojen kasvun maltillisena.

Työeläkemenot suhteessa palkkasummaan (%)

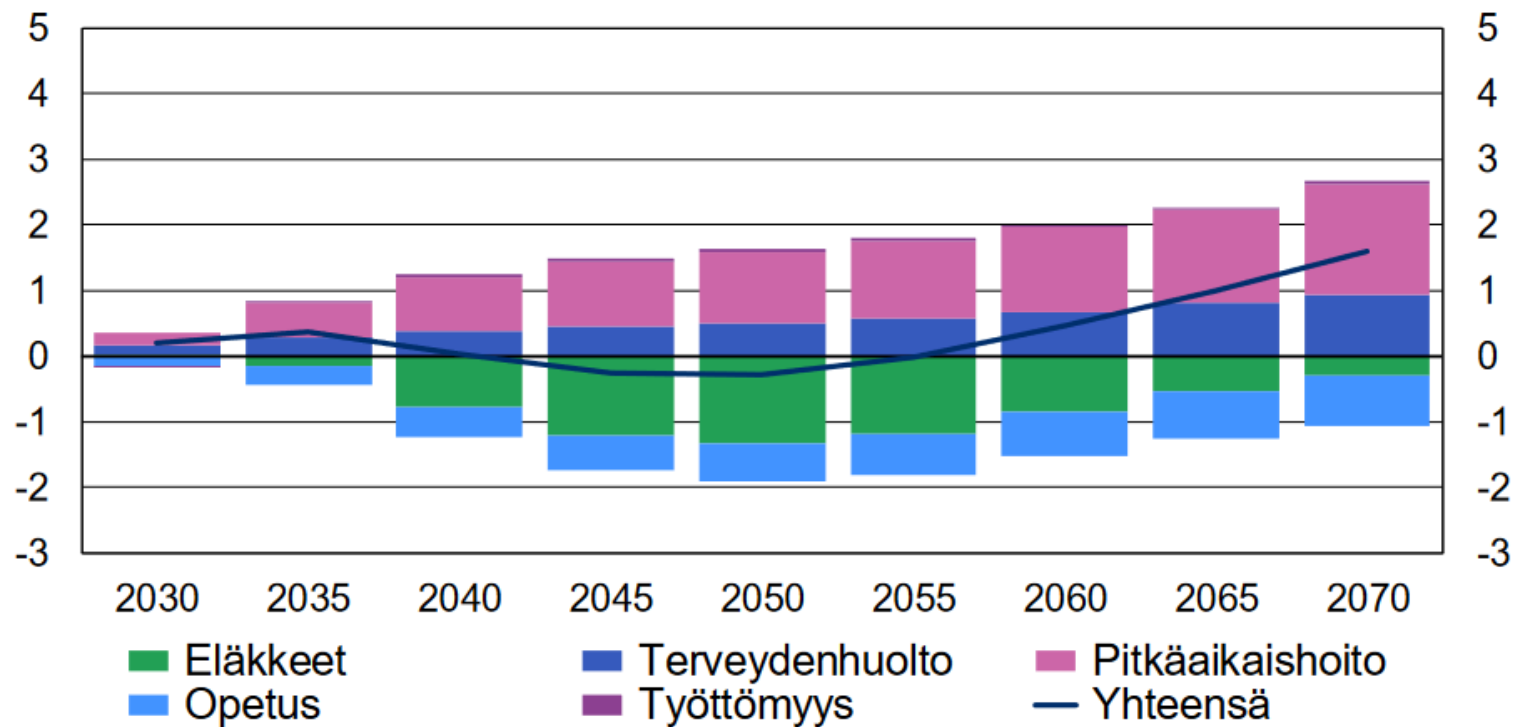
LÄHDE: ETK,

Kansainvälinen arvio Suomen työeläkejärjestelmästä vuonna 2021

- Suomen eläkejärjestelmän perusrakenne on osoittautunut vankaksi. Kansainvälisesti vertaillen sen tulokset kuuluvat parhaimmistoon. Kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna eläkejärjestelmään kohdistuva rahoituksellinen haaste on myös suhteellisen pieni, mutta kestävyysongelma koskee koko sosiaaliturvaa.
- **Julkisessa taloudessa on merkittävä kestävyysongelma, joka on kansainvälisesti katsoen suuri. Tällä on kielteinen seurannaisvaikutus eläkejärjestelmään, mikä herättää kysymyksiä tulevaisuuden sosiaaliturvan uskottavuudesta.**

Ikäsidonnaisten menojen muutos (%/bkt) Suomessa 2026-

Lähde: VM 2022

Kuvio on laadittu STM:n kehittämällä SOME-mallilla

Miten työeläkejärjestelmää halutaan nyt uudistaa?

Mitä on tapahtumassa?

- Hallitus on antanut työmarkkinajärjestöille tehtäväksi **eläkeuudistuksen ja määrittänyt sille ehdottoman takarajan – joka on jo tammikuun lopussa vuonna 2025.**
- Hallitus on määrittänyt työmarkkinajärjestöille **myös tarkan säästötavoitteen julkisen talouden avuksi ja eläkevakuutusmaksutason vakauttamiseen pitkällä aikavälillä.**
- Valtiovarainministeriö näkee pienemmät työeläkemenot (esimerkiksi vakautettujen eläkemaksujen kautta) keinona luoda veronnostovaraa muulle julkissektorille (**sote-menot**) – ilman että yritysten tai palkansaajien kustannukset muuttuvat.

HALLITUSOHJELMAN TAVOITTEET OVAT OSIN RISTIRIITAISIA

Jos eläkemaksun taso "vakautetaan", silloin ei pystytä välttämättä pitämään kiinni etuusperusteisesta eli ansaitusta työeläkkeestä – joka on eläkejärjestelmämme kulmakivi

HALLITUSOHJELMA:

Eläkejärjestelmän kulmakiviä ovat mm. **etuus- ja vakuutusperusteisuus**, lakisääteisyys, ansiosidonnaisuus ja omaisuuden suoja

Valmistelun tulee löytää valtiovarainministeriön ja Eläketurvakeskuksen yhteistyönä tehtävän arvioinnin pohjalta keinot **eläkevakuutusmaksu-** **tason pitkän aikavälin vakauttamiseen** sekä julkisen talouden kokonaisuuden merkittävään vahvistamiseen pitkällä aikavälillä sääntöpohjaisen vakautusjärjestelmän avulla.

SAMAN- AIKAISESTI:

TYÖRYHMÄN TEHTÄVÄNANTO:

STM:n ja VM:n asettama kolmikantainen työryhmä, asiantuntijajäsenenä ETK.

Julkista taloutta tulee vahvistaa pitkällä aikavälillä noin 0,4 prosenttiyksiköllä suhteessa brutto-kansantuotteeseen, mikä vastaa noin miljardia euroa.

Lisäksi tulee löytää keinot **eläkevakuutusmaksu-** **tason vakauttamiseen**, sopeutuen mahdollisiin shokkeihin sääntöpohjaisen vakautusjärjestelmän avulla.

Kertynyttä työeläkettä koskee perustuslain 15 §:n mukainen omaisuudensuoja.

Työeläke on vakuutusjärjestelmä – työeläkevarallisuutta ei voi käyttää osana valtion budjettitaloutta

- Työeläkejärjestelmän toimeenpano on eriytetty muusta julkisesta taloudesta. **Työeläkemaksu ei ole vero. Sen saajana on työeläkevakuuttaja, eikä maksu mene edes välillisesti valtiolle.** Kertynyttä työeläkettä koskee perustuslain omaisuudensuoja.
- **Kansantalouden tilinpidon luokittelussa työeläkevakuuttajat luetaan silti julkisyhteisöihin.** Luokittelu oli osa keinovalikoimaa, joka auttoi Suomea täyttämään talous- ja rahaliitto EMU:n liittymisvaatimukset 1990-luvulla.
- Valtiontalous, kuntasektori ja hyvinvointialueet ovat alijäämäisiä. Työeläkejärjestelmä taas kerryttää ylijäämää julkisyhteisöjen rahoitusasemaan.
- **Työeläkejärjestelmän varallisuutta ei voi käyttää muuhun kuin työeläkkeiden rahoittamiseen.** Varojen tehtävä on turvata vakuutetun toimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta.

VM:n tahdit eläkeuudistukselle

Meno- ja rakennekartoituksessa mainitut toimet, välittömät nettovaikutukset (alustavat arviot)

	Vaikutus julkiseen talouteen v. 2090		Vaikutus TyEL-vakiomaksuun, %-yks.
	Suhteessa BKT:hen	Milj. euroa ¹	
Ikääntyneitä koskevien työkyvyttömyyseläkkeen erityissäännösten poistaminen	0,03 %	80	pieni negatiivinen
Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen lakkauttaminen	pieni positiivinen		likimain neutraali
Luopuminen kokonaan muista kuin ansiotuloihin perustuvista työeläkekattumista	0,43 %	1 200	-0,66
Työeläkejärjestelmän leskeneläkkeen (pl. lapsiperheet) keston asteittainen rajaaminen 2-vuotiseksi	0,11 %	300	-0,33
Työeläkkeiden indeksikorotusten sitominen täysin kuluttajahintoihin	0,20 %	550	-0,74
Yhteensä	0,77 %	2 130	-1,73

¹ Euromääräinen vaikutusarvio on laskettu kertomalla vuodelle 2090 arvioitu nettovaikutus vuoden 2023 BKT:n arvolla

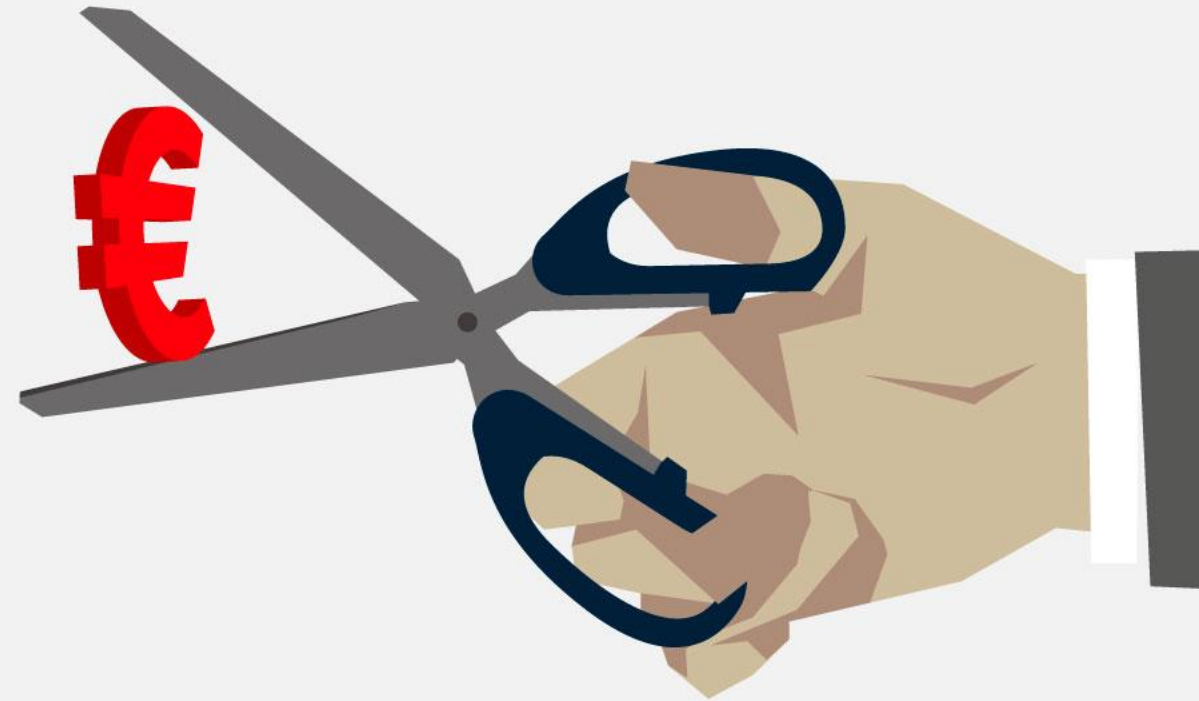
Työeläketalouden säästämissääntö: 100 = 55

Sääntö:

- Työeläkemenojen leikkaus 100 miljoonalla eurolla vahvistaisi valtiovarainministeriön arvion mukaan julkista taloutta noin 55 miljoonalla eurolla, ellei valtion verotusta samalla kiristetä.
- Syynä on se, että työeläkemenojen leikkaus vahvistaisi työeläkejärjestelmän taloutta, mutta samalla se vähentäisi valtion ja kuntien eläketuloista perimiä veroja ja kasvattaisi Kelan etuusmenoja.

Lopputulos:

- Jos siis julkista taloutta haluttaisiin vahvistaa eläke-etuuksia leikkaamalla 0,4 % suhteessa BKT:hen eli noin miljardi euroa, tarkoittaisi se työeläkejärjestelmän sisällä **1,8 miljardin euron** sopeuttamista.

Sijoitusuudistus on tärkeä osa eläkeuudistusta

1.

Eläkeuudistuksen tavoite voidaan pyrkiä saavuttamaan eläke-etuuksia tai maksutasoa muuttamalla **tai lisäämällä sijoitustuottoja**.

2.

Sijoitustuottojen parantaminen voi tapahtua lähinnä **osaketyyppisten sijoitusten riskiä kasvattamalla**.

3.

Nyt työeläkevakuuttajien sijoitustoimintaa säädellään tavalla, joka ei anna täyttä mahdollisuutta hyödyntää työeläkevarojen erittäin pitkää sijoitushorisonttia. Se estää saamasta markkinoilta parasta mahdollista tuottoa.

Tuottoja aiotaan parantaa riskiä kasvattamalla

4.

Nykyinen sääntelymekanismi alentaa työeläkevakuuttajien riskipuskureita sijoitustuottojen ollessa heikkoja. Kiristynvä vakavaraisuus-tilanne ohjaa vähentämään riskejä.

5.

Työeläkevakuuttajat joutuvat siis myymään osakkeita niiden hintojen laskiessa ja vastaavasti ostavat niitä hintojen noustua. Tämä myötäsyklinen toiminta alentaa todennäköisesti tuottoja pitkällä aikavälillä.

6.

Lisäksi **vakavaraisuusvaateiden rikkomista valvotaan päivätasolla**, jolloin hyvinkin lyhyt markkinaheilahdus voi aiheuttaa eläkevakuuttajassa tarpeen riskin muokkaamiseen, vaikka sijoitushorisontin tulisi olla pitkä.

Jos julkisen talouden 0,4 % säästötavoite bkt:stä haluttaisiin saada aikaan kokonaan TyEL-järjestelmän sijoitustuottoja parantamalla, tulisi tuottojen kasvaa yli 0,5 prosenttiyksikköä vuotta kohti. Se on sijoitusmaailmassa vaativa tavoite.

Sijoitusuudistus mahdollistaa sijoitustuottojen kasvattamisen – mutta se ei ratkaise kaikkea

Maltillinen riskinoton lisääminen on tarpeen – oleellista pitkä horisontti ja laskelmien validointi

- Riippumatta riskinoton lisäämiseksi valittavasta teknisestä keinosta, päätöstä tehtäessä tulisi varmistaa, ettei ratkaisu anna perusteettomasti kilpailuetua joillekin työeläketoimijoille.
- Sijoitustuottojen ei pidä ohjata työeläke-etuuksien määräytymistä, vaan etuuksien määräytymisen tulee edelleen pohjautua lakiin.
- Riskinoton kasvattaminen edellyttää myös kykyä sietää matalia tuottoja pitkiäkin aikoja. Sijoitushorisontin tulee siis säilyä työeläkejärjestelmässä riittävän pitkänä.
- Sijoitusuudistusta koskevien laskelmien luotettavuus tulee voida arvioida ennen päätöksentekoa, kuten tehtiin vuoden 2017 vakavaraisuusuudistuksen valmistelussa. Näin varmistetaan, että uudistus saavuttaa sille asetetut tavoitteet.

**Automaattinen vakauttaja on eläkeuudistuksen
suuri tuntematon**

Automaattiset vakauttajat

- Vakautusmalleja on olemassa hyvinkin erilaisia. Niille on yhteistä valinta siitä, miten työntekijät, työnantajat ja eläkkeensaajat jakavat eläkkeiden rahoituksen riskejä. Eli **vakauttajat voivat muuttaa joko eläkemaksuja, eläkkeitä tai molempia yhdessä.**
- Käytännössä kyse olisi rahoituksen alitai ylijäämän eli huonojen TAI hyvien aikojen hoitamistavasta, jossa **vakautusjärjestelmä aktivoituu tiettyjen ennalta määritettyjen kriteerien pohjalta ja etukäteen sovituilla tavoilla.**
- Rahoituksen vakautusjärjestelmä tasapainottaa nimensä mukaisesti työeläkkeiden rahoituksen kestävyttä, **mutta ei ota kantaa eläkkeiden riittävyteen.**

Työeläkkeiden rahoitukseen vaikuttavat tekijät

Mahdollisuudet

- Etukäteen päätetyt säännöt uudistamiselle
- Järjestelmä hakeutuu taloudelliseen tasapainoon määritellyllä aikavälillä
- Mahdollisuus jyvittää rahoitusriskejä sukupolvien välillä
- Maksutason vakautus

Riskit

- Alkuperäiset säännöt eivät toimi muuttuneessa ajassa
- Vakautusjärjestelmä on altis politiikan suunnanmuutoksille
- Eläketurvan ennakoitavuus voi altistua taloussuhdanteille
- Sukupolvivaikutukset voivat olla sattumanvaraisia ja väliinputoajiakin voi syntyä
- Eläketurvan riittävyys

Telan näkökulmia vakautusjärjestelmään

1.

Työeläkkeen korvaustason pitää olla riittävä myös nuorten näkökulmasta – kuten hallitusohjelmassa todetaan

2.

Työeläkkeen tulee olla jatkossakin etuusperusteinen – kuten hallitusohjelmassa todetaan

3.

Mekanismi ei saa perustua muun julkisen talouden mittaristoon tai kestävyteen

4.

Vakauttajan pitää tukea työeläkkeiden rahoituksen kestävyttä pitkällä aikavälillä

5.

Automatiikka ei saa johtaa työeläkeuudistusten puoluepolitisoitumiseen

6.

Vakauttajasta pitää tehdä kattavat ja läpinäkyvät vaikutusarviot

Mistä uudistamistyössä tulee pitää kiinni?

Yhteiskunnallisen luottamuksen ankkuria ei kannata irrottaa – kyse ei ole vain vanhuuden toimeentulosta

- **Työeläke ennustettavana sosiaalivakuutuksena luo luottamusta tulevaisuuteen:** Työntekijä tai yrittäjä vakuutetaan myös työkyvyttömyyden varalta. Lisäksi hänen perheensä on vakuutettu kuoleman varalta.
- Työeläkejärjestelmä on itsenäisenä toimijana kestävä ja todistetusti kyennyt uudistumaan. **Se takaa paremman vanhuudenturvan kuin mitä keskimääräinen suomalainen pystyy elämänsä aikana säästämällä tai sijoittamalla kerryttämään.**
- **Eläkejärjestelmää pitää kehittää.** Vielä on mahdoton arvioida, miten eläkeuudistuksesta mahdollisesti seuraavat etuusleikkaukset tai ”automaattiset vakauttajat” vaikuttavat eri sukupolviin. Ihmisten mahdollisuudet eroavat usein saman sukupolven sisällä enemmän kuin ikäpolvien välillä. Yleinen taloustilanne, koulutusmahdollisuudet ja niiden hinta sekä julkisen sektorin muiden palveluiden laajuus ja luonne voivat vaihdella eri ajanjaksoina merkittävästi.

On kaikkien suomalaisten etu, että työeläke on jatkossakin

Ansioiden mukainen

Etuusperusteinen

**Ennakoitava ja
elinikäinen**

**Inflaatiolta
suojattu**

Kiitos!